

Asia: VN/13995/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 29 §:n kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä kunnan rahoitusosuus perustoimeentulotuesta perittäisiin kunnilta Kelan kuukausittain lähettämällä laskulla. Nykyisestä takautuvasti valtionosuuden vähennyksenä toteutettavasta perinnästä luovuttaisiin. Lappeenrannan kaupunki ei näe esitetystä perintämallin muutoksessa periaatteellista ongelmaa nykytilaan verrattuna. Sen sijaan Lappeenrannan kaupunki kyseenalaistaa kokonaan sen, että kunnilla on edelleen rahoitusvastuuta perustoimeentulotuesta.

Mikäli perintämallin muutos toteutetaan, olennaisena teknisenä yksityiskohtana Lappeenranta vastustaa ehdottomasti sitä, että Kela toimittaisi kunnille tiedot perustoimeentulosaajien saajista laskun liitteenä. Kyseiset tiedot ovat salassa pidettäviä. Laskun liitteenä ei tule toimittaa salassa pidettäviä tietoja, koska ostolaskujen käsittelyohjelmissa ja myöhemmässä vaiheessa ostolaskutietojen pitkäaikaisessa säilytyksessä ei voida aukottomasti rajata näkyvyyttä vain niille henkilöille, joilla on tarve katsella tietoja. Vireillä oleva hankintatietovarantohanke edellyttäisi ostolaskutietojen toimittamista Valtiokonttorille. Automatisoidussa prosessissa ei voida aukottomasti varmistua, ettei salassa pidettäviä tietoja siirtyisi virheen vuoksi Valtiokonttorille.

Laskun liitteenä tapahtuvan tietojen toimittamisen sijaan kunnan pääsy perustoimeentuen saajien tietoihin tulee järjestää samaan tapaan kuin kunnat voivat tarkastella työttömyysturva saavien tietoja Kelan etuustietopalvelussa. Tietojen katselu edellyttää käyttötarkoitukseen myönnettyä Suomi.fi-valtuutta. Tämä on olennaisesti tietoturvallisempi ja myös käytännöllisempi tapa tuoda kunnan käyttöön tarvittavat tiedot. Mikäli etuustietopalvelu ei tällä hetkellä teknisesti mahdollista tätä, tulee uudistus toteuttaa vasta, kun tekninen mahdollisuus etuustietopalvelun käyttöön on rakennettu.

Lappeenrannan kaupunki ei pidä enää tarkoituksenmukaisena, että kunnilla on rahoitusvastuuta perustoimeentulotuesta. Toimeentulotuki on aiempaa korostuneemmin viimesijainen etuus. Hakijan tulee aktiivisesti hakea ensisijaisia etuuksia, kuten työttömyystukea. Kuntien rahoitusvastuu työttömyysturvan rahoituksesta laajeni huomattavasti te-uudistuksessa vuoden 2025 alusta. Kuntien sinänsä rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa tuensaajien asemaan kohdistuvat työttömyysturvaa saaviin. Henkilöt, jotka edelleen ovat toimeentulotuen piirissä, ovat hyvin harvoin kunnan toimenpitein autettavissa. Sen vuoksi kuntien rahoitusvastuu sosiaaliturvasta tulisi rajautua työttömyysturvaan, ja rahoitusvastuu perustoimeentulotuesta tulisi poistaa kokonaan.

Lappeenrannan kaupunki esittää, että kuntien rahoitusvastuu perustoimeentulotuesta poistetaan kunta-valtio -suhteessa kustannusneutraalisti. Kun perustoimeentulotuen rahoitus jäisi kokonaan valtion vastuulle, voidaan valtion rahavirtoja kunnille vähentää tai kuntien saamia verotuloja ohjata vastaavasti valtiolle. Rahoituksen siirto voitaisiin toteuttaa esimerkiksi:

- valtionosuusprosenttia alentamalla, jolloin rahoitusta siirtyisi euroa/asukas jokaiselta kunnalta tasasuuruisesti
- valtionosuuskriteereitä muuttamalla, esimerkiksi poistamalla työttömyyskriteeri kokonaan
- kuntaryhmän osuutta yhteisöveron tuotosta alentamalla

Näistä esimerkinomaisista keinoista Lappeenrannan kaupunki pitää parhaimpana työttömyyskriteerin poistamista. Sen laskennallinen kustannus on koko maan tasolla hyvin lähellä kuntien toimeentulotuen rahoitusosuutta. Kriteeri on osin päällekkäinen toisen valtionosuuskriteerin, työttömien ja palvelujen piirissä olevien kriteerin kanssa. Siirto tulee valmistella niin, että tarkastellaan pidemmän aikavälin toimeentulotukikustannuksia ja kuntien rahoitusta vähennetään tätä pitkän aikavälin keskiarvoa vastaavasti. Juuri tällä hetkellä toimeentulotukimenot ovat historiallisen korkealla tasolla, eikä rahoituksen siirtoa voi mitoittaa vain yhden tai kahden vuoden toteutuman perusteella. Muutos voidaan toteuttaa vuoden 2029 alusta, irrallaan seuraavalle vaalikaudelle siirtyneestä valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksesta.”

Lammi Risto
Lappeenrannan kaupunki - Konsernihallinto